

Undervisningsbeskrivelse

Termin	Juni 2026
Institution	Herning HF og VUC
Uddannelse	Toårig hf
Fag og niveau	KS: Historie B, Samfundsfag C og Religion C
Lærer(e)	Karen Johnsen / KJ (historie) Martin Strunge Pedersen / MP (samfundsfag) Kristian Sandholm Poulsen / KSP (religion)
Hold	25s KS

Oversigt over gennemførte undervisningsforløb i faget

Forløb 1	Enevældens tidsalder (historie særfagligt)
Forløb 2	Demokratiets udvikling (historie særfagligt)
Forløb 3	Ideologiernes kamp (historie særfagligt)
Forløb 4	Identitet i forandring (samfundsfag særfagligt)
Forløb 5	Økonomiske prioriteringer (samfundsfag særfagligt)
Forløb 6	Intro: Teori og senmoderne religion (religion særfagligt)
Forløb 7	Islam (religion særfagligt)
Forløb 8	Velfærdsstaten (fællesfagligt forløb)
Forløb 9	Områdestudie USA (fællesfagligt forløb)

Forløb:

Forløb 1	Enevældens tidsalder (Historie særfagligt)
Forløbets indhold og fokus	<p>I første del af dette forløb har eleverne arbejdet med enevælden i Danmark med fokus på styreformens etablering, udvikling og samfundsmæssige konsekvenser (1660 til 1848). Der er arbejdet med magtens legitimering, magtens organisering, forholdet mellem konge og elite samt styrker og svagheder ved styreformen. Som overgang til forløbets anden del har vi set på, hvordan indtægter fra kolonierne var med til at finansiere den enevældige stats magt og iscenesættelse. I forløbets anden del har eleverne derfor undersøgt slavetiden i Dansk Vestindien i samme tidsperiode. Eleverne har arbejdet med den transatlantiske trekantshandel, livet på plantagerne, modstand og oprør samt ophævelsen af slaveriet i 1848.</p> <p>En rød tråd gennem forløbet har været fortællinger. I første del af forløbet har vi set på fortællinger gennem magtens selviscenesættelse (styreformens fortælling om sig selv). Eleverne har undersøgt enevældens iscenesættelse gennem kunst, arkitektur og ceremonier. I anden del af forløbet har eleverne arbejdet med fortællinger gennem begreberne kollektiv erindring og grundfortællinger (nationens fortælling om sig selv). Vi har undersøgt hvordan nationale fortællinger skabes og vedligeholdes, og hvordan bestemte sider af fortiden fremhæves, mens andre nedtones eller glemmes.</p> <p>Forløbet har desuden trukket tråde til nutiden i et blik på aktuelle politikere og kongehusets selvfremstilling på sociale medier samt samtidskunstneres bearbejdning af slave-tiden.</p>
Faglige mål	<p>-Reflektere over mennesket som historieskabt og historieskabende, herunder en forståelse af samspillet mellem aktør og struktur.</p> <p>-Anvende viden om centrale begivenheder og udviklingslinjer til at opnå forståelse af sammenhænge af kulturel og samfundsmæssig art i Danmark i samspil med omverdenen.</p>
Kernestof	<p>Dansk historie og identitet</p> <p>Styreformer i historisk og nutidigt perspektiv</p> <p>Globalisering og kulturmøder i historisk og nutidigt perspektiv</p> <p>Natur, teknologi og produktions betydninger for mennesker i historisk og nutidigt perspektiv</p> <p>Kildekritik og historiefaglige metoder herunder om:</p> <p>Aktør/struktur-forklaringer</p> <p>Erindringskultur og erindringssteder</p> <p>Glemsel og grundfortællinger</p>
Anvendt materiale.	<p>Petersen, Rasmus Kjærgaard og Jakob Buhl Jensen, <i>Danmark i Europa – Grundbog til Danmarks historie</i>, System ibog</p> <p>https://danmarkieuropa.systeme.dk/?id=1</p> <p>-Fra nederlag til enevælde (p. 195)</p> <p>-Hvorfor indførte man enevælden? (p. 196)</p> <p>-Enevælden som styreform (p. 197)</p>

- En ny magtfordeling i samfundet (p. 198)
- Enevældens favoritter (p.199)
- Stavnsbånd og Landboreformer (p. 201)
- Den blomstrende periode 1750-1807 (p. 202)
- Oplysning og enevælde (p. 203)
- Oplysning i Danmark (p. 204)

Pape, Carsten, *Enevældens København - Historie og byvandring*, Systime ibog
<https://kbh.systime.dk/?id=1>

- En politisk revolution (p. C259)
- Monarken i centrum (p. 175)
- Politisk propaganda: Pragtens sprog (p. 177)
- Enevælden og residensslottet (p. 201)
- Barokkens virkemidler (p. 178)

Iversen, Kristian og Pedersen, Ulla Nedergaard, *Danmarkshistorie mellem erindring og glem-
 sel*, Systime ibog

<https://danmarkshistorie.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=1>

- Hvorfor kolonisering? (p. 336)
- Imperialisme (p. 187)
- Transatlantiske handelsruter (p. 188)
- Glemsel og grundfortælling (p. 139)
- 'Den uskyldige kolonialisme' (p. 195)
- Erindringssteder og erindringspolitik (p. C436)
- Dansk angerpolitik - eller mangel på samme? (p. 198)
- Undskyldning for hvad? (p. 197)
- Transfer Day 2017 (p. 196)

Halberg, Rikke Lie og Coley, Bertha Rex, *Dansk Vestindien – fra dansk koloni til ameri-
 kanske territorium*, Systime ibog

<https://danskvestindien.ibog.frydenlund.dk/?id=1>

- Livet på en sukkerplantage (p. 161)
- Modstand og oprør (p. 136)
- Slaveoprøret på St. Jan, 1733 (167)
- Lov og ret (p. 168)
- Peter von Scholten (p. 177)
- Oprøret i juli 1848 (p. 178)
- General Buddhoe (p. 179)

Supplerende materiale:

Om stændersamfundet:

<https://kortlink.dk/2qpth>

Om kroning, salving og kongeudråbelse:

<https://kortlink.dk/2srzh>

DR's dokumentar: Historien om Danmark, Episode 7; Enevælde og oplysningstid. (før-
 ste 10 min).

	<p>https://www.dr.dk/studie/historie/tv-serien-historien-om-danmark</p> <p>Kilde: Oprøret på St. Jan i 1733 set fra et nutidigt US Virgin Islands' perspektiv (1983) https://kortlink.dk//2srzw</p> <p>Artikel: Jungwirth, Martha, <i>Buste af frederik v smidt i havnen. Kunstværk eller bærværk?</i> August 2025 https://kortlink.dk/2ss2e</p> <p>Klip: Det kgl. Danske kunstakademis grundlægger smidt i havnen https://kortlink.dk/2ss2f</p> <p>Videokunst: Jeanette Ehlers, <i>Black Magic At The White House</i>, 2009 https://www.jeannetteehlers.dk/m4v/video3.htm</p> <p>Artikel: Lykke-Poulsen, Anne-Sophie: <i>Ugens kunstner: Jeanette Ehlers</i>, 2019 https://artmatter.dk/journal/ugens-kunstner-jeanette-ehlers/</p> <p>Billeder fra proklamationen af tronskiftet 24. januar 2024</p> <p>xx sider xx moduler</p>
Arbejdsformer	Klasseundervisning, gruppearbejde, pararbejde, individuelt arbejde, mindre skriveøvelser og oplæg.

Forløb 2	Demokratiets udvikling (Historie særfagligt)
Forløbets indhold og fokus	<p>I forløbet her har eleverne arbejdet med overgangen fra enevælde til folkestyre og demokratiets udvikling (ca. 1800 til 1953). Der er arbejdet med årsager til enevældens fald, folkestyrets organisering, politiske aktører og bevægelser samt konflikter som forfatningskampen, provisorietiden, systemskiftet i 1901 og samarbejdspolitikken under besættelsen. Forløbet har belyst, hvordan demokrati ikke opstår pludseligt, men udvikles gennem langvarige konflikter og kompromiser.</p> <p>Undervejs i forløbet har eleverne set på kvindernes vej mod politiske rettigheder og ligestilling fra slutningen af 1800-tallet og frem. Eleverne har undersøgt kvindebevægelsens udvikling, krav om stemmeret og valgbarhed samt centrale stemmer i debatten. Vi har talt om, hvordan ligestilling ikke opstår af sig selv, men udvikles gennem aktiv handling, politisk deltagelse og samfundsmæssige forandringer.</p> <p>Forløbet har desuden trukket tråde til både fortid; gennem antikkens demokrati i Athen – og til nutidige diskussioner om demokratiets nye udfordringer og fortsatte udfordringer i ligestilling mellem kønnene belyst fra nye platforme som samtidskunst og sociale medier.</p>
Faglige mål	<p>-Anvende viden om centrale begivenheder og udviklingslinjer til at opnå forståelse af sammenhænge af kulturel og samfundsmæssig art i Danmark i samspil med omverdenen.</p> <p>-Diskutere egne og andres kulturelle værdier i forhold til nutidige og fortidige værdier</p>
Kernestof	<p>Dansk historie og identitet</p> <p>Styre reformer i historisk og nutidigt perspektiv.</p> <p>Nedslag i verdens og Europas historie fra antikken til i dag, herunder forskellige typer af årsagssammenhænge og periodiseringsprincipper.</p> <p>Kildekritisk analyse og historiefaglige metoder herunder om:</p> <p>Kildens ophavssituation, kildens indhold og anvendelsesværdi.</p>
Anvendt materiale.	<p>Busk, Katrine Charlotte, <i>Danmark i 1800-tallet</i>, Systime ibog https://danmarkiattenhundredetallet.systime.dk/?id=1</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ydre pres på enevælden (p. 238) -Stænderforsamlingerne (p. 239) -De nationalliberale (p. 240) -Bondevennernes selskab (p. 241) -Den danske revolution (p. 242) -Grundloven 1849 (p. 243) -Stemmeret og valgbarhed (p. 244) -Grundlovsændringerne i 1866 og 1915 (p. 245) -Nutidens grundlov, 1953 (p. 246) -Partierne (p. 252) -Venstres kamp for parlamentarisme (p. 257) -Forfatningskamp (p. 258) -Provisorietiden (p. 259) -Systemskiftet i 1901 (p. 260) -Kildekritisk analyse (p. 165)

Jensen, Poul Steiner, Olsen, Knud Ryg, Søndberg, Olaf og Frederiksen, Peter, *Grundbog til danmarkshistorien*, Systeme ibog

<https://grundbogtildanmarkshistorien.systeme.dk/?id=1>

-Antidemokratiske tendenser (p. 173)

-Samarbejdspolitikken 1940-1943 (p. 176)

Bryld, Carl-Johan, *Verden før 1914 – i dansk perspektiv*, Systeme ibog

<https://verdenfoer1914idanskperspektiv.systeme.dk/?id=1>

-Det antikke Grækenland og eftertiden (p. 334)

-Athens demokrati – Spartas aristokrati (p. 341)

Supplerende materiale:

DR's dokumentar: Historien om Danmark, Episode 8; Grundloven folket og magten.

<https://www.dr.dk/studie/historie/tv-serien-historien-om-danmark>

Klip. Historien om de 7 F'er

<https://www.youtube.com/watch?v=fz71wkiH4ig>

Klip. Kvinders valgret 100 år

<https://www.youtube.com/watch?v=ZGZiFUo4k9M>

Klip. Påskekrisen 1920

<https://www.dr.dk/studie/historie/paaskekrisen-i-1920>

Kilde: "Der er et Yndigt Land" af Adam Oehlenschläger, 1819

[https://danmarkshistorien.lex.dk/%E2%80%9CDer er et Yndigt Land%E2%80%9D af Adam Oehlenschl%C3%A4ger, 1819](https://danmarkshistorien.lex.dk/%E2%80%9CDer%20er%20et%20Yndigt%20Land%E2%80%9D%20af%20Adam%20Oehlenschl%C3%A4ger,%201819)

Kilde: "I Danmark er jeg født" af H. C. Andersen, 1850

<https://hojskolesangbogen.dk/om-sangbogen/historier-om-sangene/h-i/i-danmark-er-jeg-foedt>

Denise Lindegaard Nielsen og Elisabeth Lollike Ørsted, *Kampe for ligestilling*, Systemen

Kilde: Johanne Meyer, "Kvindens politiske Valgret og Valgbarhed", 1888, p.152 c.424

Den nye kvindebevægelse p. 173

Kilde: Vita Andersen, *Tryghedsnarkomaner*, 1977 p. 175 c.460

Kilde: Christina Sanders instagramprofil, 2016

Grundloven og det danske demokrati

<https://www.ft.dk/da/folkestyret/grundloven-og-folkestyret/grundloven-og-det-danske-demokrati>

Branner, Hans, *Demokrati i krise*, Systeme ibog

<https://demokratiikrise.systeme.dk/?id=1&L=10>

(individuel undersøgelse af selvvalgte kapitler/sider)

	<p>Maleri: Mie Mørkeberg, "Samtalen 1918-2024", 2024</p> <p>Kunsten i samtaleværrelset https://www.ft.dk/da/aktuelt/tema/samtalevaerelset_2022</p> <p>Kilde: Perikles' tale om demokrati ÷431 til ÷430 https://verdenfoer1914idanskperspektiv.systeme.dk/?id=341#c760</p> <p>Kilde: Kritik af demokratiet fra omkring ÷430 https://verdenfoer1914idanskperspektiv.systeme.dk/?id=341#c761</p> <p>xx sider xx moduler</p>
Arbejdsformer	Klasseundervisning, gruppearbejde, pararbejde, individuelt arbejde, mindre skriveøvelser og oplæg.

Forløb 3	Ideologiernes kamp (Historie særfagligt)
Forløbets indhold og fokus	<p>I dette forløb har eleverne undersøgt de centrale politiske ideologier liberalisme, socialisme og fascisme samt deres syn på det gode samfund. Med udgangspunkt i udviklingen efter Første Verdenskrig har eleverne arbejdet med fredsslutningen i Versailles, de nye grænsedragninger i Europa og de politiske, økonomiske og sociale udfordringer, der prægede mellemkrigstiden.</p> <p>Et særligt fokus har været nazismens fremvækst i Tyskland og Hitlers magtovertagelse og weimarrepublikkens fald. Der er arbejdet med nazismens ideologi, propaganda, antisemitisme, diktatur og vejen til Holocaust.</p> <p>Forløbet har desuden trukket tråde til nutiden gennem arbejdet med demokratiske udfordringer, ekstremisme og folkedrabsmentalitet. Eleverne har undersøgt, hvordan demokratiske samfund fortsat kan udfordres af politisk polarisering, propaganda og autoritære strømninger, og hvordan viden om fortidens ideologiske konflikter kan bidrage til forståelsen af aktuelle samfundsforhold. Arbejdet med folkedrab har samtidig belyst, hvordan historiske erfaringer kan bruges til at identificere risikofaktorer og diskutere mulighederne for forebyggelse i dag.</p>
Faglige mål	<ul style="list-style-type: none"> -Redegøre for forskellige livsanskuelser, religioner og politiske grundholdninger samt analysere deres betydning i en historisk og aktuel sammenhæng. -Diskutere egne og andres kulturelle værdier i forhold til nutidige og fortidige værdier
Kernestof	<p>Ideologiernes kamp i det 20. århundrede. Holocaust og andre folkedrab. Kildekritisk analyse og historiefaglige metoder herunder om: Historiebrug</p>
Anvendt materiale.	<p>Frederiksen, Peter, <i>Ideologiernes kamp – kampen om det gode samfund</i>, Systime ibog https://ideologi.systime.dk/?id=1</p> <ul style="list-style-type: none"> -Liberalismen (p. 142) -Socialismen (p. 143) -Fascismen (p. 147) -Ideologiernes modning (p. 148) <p>Bryld, Carl-Johan, <i>Verden efter 1914 – i dansk perspektiv</i>, Systime ibog https://verdenefter1914idanskperspektiv.systime.dk/?id=1</p> <ul style="list-style-type: none"> -Freden: idéer og virkelighed (p.542) -Ikke forhandlinger, men et diktat (p. 557) -Europas nye grænser (p. C3039) -Tyskland: Weimarrepublikkens svaghed (p. 585) -Inflationen 1923 (p. 600) -Verdenskrisen 1929 rammer Tyskland (p. 601) -Antisemitismen (p. 606) -Hitlers vej til magten (p. 586) -Vejen mod holocaust (p. 589) <p>Sørensen, Jakob og Olesen, Niels Wium, <i>Anden verdenskrig</i>, Systime ibog</p>

	<p>https://andenverdenskrig.systeme.dk/?id=1</p> <ul style="list-style-type: none"> -Nazismen (p. 180) -Nazismens ideologi og tilhængerskare (p. 605) -Hitlers diktatur (p. 181) -Holocaust i tal (p. C434) <p>Iversen, Kristian, <i>Derfor historie, teori og metode i brug</i>, Systeme ibog https://derforhistorie.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=1 Demokratiet - truet fra venstre og højre (1919-1923) (p. 143)</p> <p><u>Supplerende materiale</u></p> <p>Klip: Verdenskrigene hænger sammen Klip: Dolkestødslegenden Klip: Den tabte generation https://www.dr.dk/skole/historie/udskoling/europa-blev-stille</p> <p>Uddrag af dokumentar: Sydens byer (3) Berlin, fra cfu</p> <p>Kilde: Karikaturtegning: Opfattelsen af Versaillestraktaten</p> <p>Kilde: Foto af børn der stabler pengesedler i Tyskland 1932</p> <p>Kilde: plakater 1935: Ein volk hilfst sich selbst</p> <p>Kilde: nazistisk udstillingsplakat, Den evige jøde, 1937</p> <p>Kilde: Uddrag fra NSDAP program</p> <p>Kilde: Historieundervisning i det 3. rige</p> <p>Kilde: Golo Mann om rigsdagsbranden</p> <p>Kilde: Timothy Snyder, <i>Hvad kan vi lære. Er demokratiet i fare?</i> 2019 https://derforhistorie.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=195#c1058</p> <p>Individuel undersøgelse af folkedrab: forskellige temaer og artikler om folkedrab fra: https://folkedrab.dk/hvad-er-folkedrab Fx: "Hvordan opstår folkedrab" og "Kan folkedrap forebygges?"</p> <p>Uddrag af filmen: Die Welle, 2008, Folmstriben</p> <p>Film: Nürnberg, 2025</p> <p>xx sider xx moduler</p>
Arbejdsformer	Klasseundervisning, gruppearbejde, pararbejde, individuelt arbejde, mindre skriveøvelser og oplæg.

Forløb 4	Identitet i forandring (særfagligt samfundsfag)
Forløbets indhold og fokus	<ul style="list-style-type: none"> - Forløbet har fokuseret på unges identitetsdannelse og hvordan det er at være ung i det senmoderne samfund.
Faglige mål	<ul style="list-style-type: none"> - kritisk indsamle, udvælge, analysere og anvende forskelligartede materialetyper, herunder tekster, statistisk materiale og billedmateriale - argumentere for et synspunkt på et fagligt grundlag og kunne indgå i en faglig dialog - undersøge samfundsmæssige sammenhænge, mønstre og udviklingstendenser med brug af begreber samt kvalitative og kvantitative data.
Kernestof	<ul style="list-style-type: none"> - Identitetsdannelse og socialisering - Sociale og kulturelle forskelle - Ligestilling
Anvendt materiale.	<p><u>Kernestof:</u> Brøndum Peter m.fl.: Luk samfundet op! Columbus 4. udgave 2020, Kap 1, 1.2, 1.3, 1.4, kap 2, 3 & 4</p> <p>Skov, Oliver Boserup m.fl. <i>Fri eller fortabt</i>, 2023, Columbus, afsnit 11.2 & 11.3</p> <p><u>Supplerende materiale:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Sperling, Anna von, <i>#MeToo i medierne er afgørende for den brede forandring</i>, Information, 18. september 2020, https://www.information.dk/kultur/2020/09/metoo-medierne-afgoerende-brede-forandring - Statsministerens nytårstale - https://stm.dk/statsministeren/taler/statsminister-mette-frederiksens-nytaarstale-1-januar-2026/ - Indfødsretsprøve - https://nyheder.tv2.dk/samfund/2025-11-26-tag-den-nye-indfoedsretsproeve-her - Eklund, Kristine, <i>Ekspert om dom i Jes Dorph-sag: Der er et problem med retssikkerheden i MeToo-sager</i>, dr.dk., 10. december 2025 - Statistik om skilsmisser i DK 2025 - Skilsmisser - Danmarks Statistik - Klassesamfund.dk - klassesamfund.dk - Drengsgaard, Sidsel Marie Hegnsvad, <i>Unge føler sig afhængige af sociale medier</i>, Kristeligt dagblad, 7. april 2015, https://www.kristeligt-dagblad.dk/danmark/unge-foeler-sig-afhaengige-af-sociale-medier - Kulager, Frederik, <i>Her er, hvad sociale medier gør ved unge (spoiler alert: Instagram gør dig ulykkelig)</i> Zetland, 5. juni 2018, https://www.zetland.dk/historie/se6ERJx4-aOZj67pz-26ec1 - Dr.dk, <i>Syg skarp</i>, 2024, del 1 & 2. https://www.dr.dk/drtv/serie/sygt-skarp_452865 - CFU, DR3, <i>Alt for kliquen</i>, mitCFU.DK

	<ul style="list-style-type: none"> - Seidenfaden, Dea, <i>Vi har skabt et samfund, som mange unge ganske enkelt ikke kan holde til</i>, Dansk psykologi forening, 26. marts 2022, https://www.dp.dk/vi-har-skabt-et-samfund-som-mange-unge-ganske-enkelt-ikke-kan-holde-til/ - Mosbech, Hakon, <i>Tidens største løgn er, at vi kan, hvad vi vil, siger Brinkmann, Nu har han skrevet en hyldest til skæbnen</i>. Zetland, 25. marts 2021, https://www.zetland.dk/historie/s81EYkN6-a8dQKjiz-c179d - Jacob, Jesse, <i>Tyveri er et selvforsvar mod den fattigdom, der breder sig i Danmark. Ikke et ideal</i>. Information, 14. juli 2024 -
Arbejdsfor- mer	klasseundervisning, gruppearbejde og elevaktiverende øvelser

Forløb 5	Økonomiske prioriteringer (særfagligt samfundsfag)
Forløbets indhold og fokus	<ul style="list-style-type: none"> - Forløbet har fokuseret på privatøkonomi og på økonomisk forståelse. Hvordan kan staten gribe ind i økonomien.
Faglige mål	<ul style="list-style-type: none"> - kritisk indsamle, udvælge, analysere og anvende forskelligartede materialetyper, herunder tekster, statistisk materiale og billedmateriale - argumentere for et synspunkt på et fagligt grundlag og kunne indgå i en faglig dialog - undersøge samfundsmæssige sammenhænge, mønstre og udviklingstendenser med brug af begreber samt kvalitative og kvantitative data.
Kernestof	<ul style="list-style-type: none"> - et økonomiske kredsløb, økonomiske mål og økonomiske styringsinstrumenter - kvantitativ og kvalitativ metode.
Anvendt materiale.	<p><u>Kernestof:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Brøndum, Peter & Hansen, Thor Banke, <i>Luk samfundet op</i> udg. 4, 2021, Columbus. Kap. 8 - Isaksen, Bo & Nielsen, Dennis Lunding, <i>Basal økonomi</i>, 2022, Columbus, Kap. 1 - Beyer, Mads, Frederiksen, Claus Lasse og Kureer, Henrik, <i>Samfundsfag C, systime</i> <p><u>Supplerende materiale:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Danmark statistik <i>Centrale økonomiske størrelser. Fra Danmarks nationalbank Udsigter for danske økonomi – september 2022</i> - Dokumentar/reality, <i>Luksusfælden</i>, afsnit fra 11.03.14. om Kevin og Christi. - Dalskov, Mathilde, <i>Rene fra luksusfælden festede pengene væk: I dag kan han ikke låne til drømmehuset</i>, Tv2 Fyn, 16.03.21 - Nielsen, Jørgen Steen, <i>Keynes bragte økonomien ud af sin depression ved at gøre staten til en central aktør</i>. Information, 24. september 2018 - Mads Lundby Hansen, <i>Den globale ulighed har ikke været lavere i 140 år</i>, Berlingske 4.september 2021 (uddrag). - Christian Oluf Christiansen, <i>Fem årsager til at faldet i global ulighed ikke udløser jubel overalt</i>, Berlingske 29.september 2021 (uddrag). - Hansted, Morten, <i>Danskernes prisfrygt er gået for vidt, mener cheføkonomer</i> Tv2-nyhederne, 13. april 2026 - Danmarks statistik, <i>Overblik over dansk økonomi</i> - https://www.dst.dk/da/Statistik/temaer/overblik-dansk-oekonomi.
Arbejdsformer	klasseundervisning, gruppearbejde og elevaktiverende øvelser

Forløb 6	Intro: Teori og senmoderne religion (religion særfagligt)
Forløbets indhold og fokus	<p>Forløbet introducerer til religionsfaget og dets metoder og kildekritik (indefra og udefra).</p> <p>Generelt teori og religionsdefinitioner (Ninian Smart) samt religionskritik. Samfundstyper og særligt om emnet om senmoderne religion. Herunder intro til tekstanalyse. Afsluttende øvelser om ritualer (overgangsritualer og myte-ritual-teori).</p>
Faglige mål	<ul style="list-style-type: none"> - religioners samfundsmæssige, politiske og kulturelle betydning i fortid og nutid - religionsfaglige metoder.
Kernestof	<p>Kernestoffet dækker følgende centrale begreber:</p> <p>Centrale begreber</p> <p>Religionsdefinition: Ninian Smarts syv dimensioner (oplevelse, myter, dogmer, etik, ritualer, det sociale, det materielle). De 7 dimensioner skal til for at der er tale om en religion. Kan også kritiseres for at være for bred, fx sådan fankultur (fx fodbold) også kan være en religion. Kan bruges til analyse af tekst (hvilke dimensioner kommer mest til udtryk).</p> <p>Kildekritiske begreber:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Religionsfaget er "udefra objektivt", dvs. ikke religiøst, men videnskabeligt. • Indefra: Det at deltage i en religion (være troende i en bestemt religion) • Udefra: Det at se på en religion uden at deltage i den - OBS: To typer udefra: Objektiv (neutral) og subjektiv (med egne holdninger, typisk negativ over for andres religion) <p>Samfundstyper:</p> <p>Traditionel, moderne og senmoderne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Traditionel: Frem til 1870'erne • Det moderne: Fra ca. 1870-1970-80 <ul style="list-style-type: none"> - Religionskritik/ateisme i det moderne: guder findes ikke, folk søger bare trøst i religion: - Marx (tysk filosof, 1818-1883): Religion er opium (et stof) for folk - Nietzsche (tysk filosof, 1844-1900): "Gud er død" • Det senmoderne: Den tid, vi lever i nu (siden 1970-80'erne), præget af stor individualisme og mangel på fælles værdier (se relativisme). <p>Religionskritik:</p> <p>Karl Marx (1818-1883): Religion er "folkets opium" - folket bliver bedøvet af religion og undertrykt af religionens tankesæt.</p> <p>Friedrich Nietzsche 1844-1900): "Gud er død" - det moderne samfund har skilt sig af med religion (sekularisering). Kristendommen gør folk svage.</p> <p>Sigmund Freud (1856-1939): Religion er en slags kollektiv psykisk sygdom - barnlige, ubevidste forestillinger.</p>

Eksempler:

Humanistisk selskab: Eksempel på ateistisk forening, der dyrker ikke-religiøse overgangsritualer (kan med Smarts dimensioner alligevel godt betegnes delvist som en religion pga. deres ritualer).

Det flyvende Spaghettimonster: Et slags internet-meme, der er kritisk over for religion ved at påstå, at der findes et flyvende spaghettimonster. Dog er de anerkendt som en rigtig religion i flere lande.

Udtryk til det senmoderne:

- Senmoderne religion: Den type religion, vi har i dag, hvor man er meget individuel og selv sammensætter din tro.
- Globalisering: At verden er blevet "mindre" pga. indvandring, internet og flyrejser. En forudsætning for det senmoderne.
- Relativisme: "Alt er relativt" - dvs. ingen faste, fælles værdier og holdepunkter.
- Senmoderne religion: Den måde, hvorpå vi er religiøse i dag.
- Individualisme: At den enkelte går meget op i sin egen identitet, er refleksiv (tænker meget over sin identitet) og iscenesætter sig selv.
- Eklekticisme: At man vælger sin egen religion, ofte sammensat af forskellige religioner (individuel).
- Synkretisme: Når større religioner begynder at blive blandet sammen (mere kollektivt).
- Sekularisering: At kirken mister magt i samfundet, at videnskaben fortrænger religion og at religion bliver en privatsag (det samme som affortryllelse)
- Genfortryllelse: At religion kommer igen i nye, senmoderne former - en modsætning til sekularisering.
- Medialisering: Vi møder i dag kultur, herunder religion, igennem medier, både TV, internet og sociale medier. Herigennem skaber individet sin egen identitet (iscenesættelse), der også ofte medialiseres (dvs. fx vises på sociale medier)
- Pluralisme: At der er mange kulturer, etniciteter og religioner side om side i samfundet, forholdsvist fredeligt (modsatning til polarisering, hvor man skaber fjendebilleder af hinanden). Dette skyldes bl.a. globalisering.
- Polarisering: Stærkt modsatte holdninger - konflikter mellem to grupper med sort/hvid-retorik og "os og dem". Fx mellem troende og ateister - eller mellem to religioner (fx kristendom og islam).

Ritualer:

Ritualer: Handlinger udført på samme måde hver gang i en religiøs sammenhæng, ofte for at opnå noget fra guderne eller markere vigtige begivenheder.

- Van Gennep, en forsker, der undersøgte overgangsritualer: Rituallet løber over tre faser (fasemodellen): Separation, liminalfase og inkorporationsfase. Viser hvordan man gennemgår fx dåb, konfirmation, bryllup og begravelse.

- Podemann, en forsker der beskrev Myte-ritual-modellen / planmodellen: Det rituelle plan (det som sker), det mytiske plan (det religiøse indhold, som man referer til), virkningens plan (det man vil opnå).

- Ritualtyper: Årstidsritualer, overgangsritualer, tilbedelsesritualer, kriseritualer, kulturdrama.

	<p>Tekstanalyse - metode:</p> <ul style="list-style-type: none"> - redegørelse (hvilken tekst, afsender, resume osv.) - Analyse (slå ned i teksten med fagbegreber, fx Smarts 7 dimensioner) - fortolkning (opsummering og evt. budskab og vurdering). - perspektivering (sammenligning med andre tekster/religioner eller begreber - evt. kobling til samfundet)
<p>Anvendt materiale.</p>	<p>Ordnet efter siderne i elevernes OneNote.</p> <p>Teori --> "Smarts 7 dimensioner" uddrag fra: "Hvad er religion" fra Katrine Haaning og Søren Korshøj Laursen m.fl.: <i>Religionsportalen</i>: https://religion.systeme.dk/?id=467 Og "Ninian Smarts 7 dimensioner" fra Lene Madsen, Dorte Thelander Motzfeldt m.fl.: <i>Grundbogen til Religion C</i>: https://grundbogentilreligionc.systeme.dk/?id=c989</p> <p>Teori --> "Kritik af Smart": Uddrag fra Systime: "Hvad er religion" fra Katrine Haaning og Søren Korshøj Laursen m.fl.: <i>Religionsportalen</i>: https://religion.systeme.dk/?id=467</p> <p>Teori --> "INDEFRA og UDEFRA (kildekritik)": Uddrag fra: Madsen og Reimic m.fl. "Indefra (emic) / udefra (etic)" fra Grundbogen til religion C, Systime iBog, set januar 2025: https://grundbogentilreligionc.systeme.dk/?id=143#c975 + lærerens PowerPoint (supplerende stof på samme side - kan også ses på google docs her: PowerPoint om Indefra/udefra)</p> <p>Teori --> Samfundstyper Om det traditionelle, det moderne og senmoderne samfund. Med uddrag fra: Ludvigsen, Lise: "Karakteristik af samfundstyper" <i>Religion og det senmoderne</i>, Systime iBog 2025, set januar 2026: https://religionogdetsenmodernesamfund.systeme.dk/?id=140 samt model fra Storgaard Mikkelsen: "Det senmoderne samfund" 2009.</p> <p>Teori --> Religionskritik Uddrag fra: Ludvigsen, Lise: <i>Religion og det senmoderne samfund</i>, Systime iBog, 2025: https://religionogdetsenmodernesamfund.systeme.dk/?id=155</p> <p>Teori --> RITUALTEORI Om fasemodellen (van Gennep) til overgangsritualer. Om planmodellen (Podemann) om mytens rolle i ritualen. Uddrag fra: Lykke-Kjeldsen, Carsten m.fl.: <i>Begrebsnøglen</i>, Systime iBog, besøgt okt. 2023: https://begrebsnoeglentilreligion.systeme.dk/?id=160 og https://begrebsnoeglentilreligion.systeme.dk/?id=161</p> <p>Senmoderne religion --> Det senmoderne samfund Lene Madsen m.fl.: <i>Grundbog til religion C</i>, Systime, uddrag af iBog, kapitel 1: "Religion i det senmoderne samfund", set jan. 2025: https://grundbogentilreligionc.systeme.dk/?id=279 og: https://grundbogentilreligionc.systeme.dk/?id=280</p>

	<p>Senmoderne religion --> Statistik til det senmoderne Udvalgte spørgsmål fra Peter Gundelach: "Den danske værdiundersøgelse", 2008. Set i Lene Madsen m.fl.: <i>Grundbog til religion C</i>, 2. udg. Systime 2012 (s. 13)</p> <p>Senmoderne religion --> Det religiøse supermarked Artikel om "Det religiøse supermarked", fra DSB's gratis magasin <i>Ud & Se</i>, oktober 2004. Tekst: Manuel Vigilius, illustration: Mikkel Henssel.</p> <p>Supplerende materiale:</p> <p>Teori --> Intro PowerPoint Lærerens PowerPoint om Ninian Smart (kan ses på google docs: Intro til religion)</p> <p>Teori --> Opsamling på QR-kode-løb Lærerens materiale om ateisme og Det flyvende spaghettimonster.</p> <p>Teori --> Bryllupsfoto Om det traditionelle, det moderne og senmoderne samfund. Uddrag fra: Kyhn, Dorthe B.: "Bryllupsfoto før og nu", dr.dk juni 2016, set jan. 2026: https://www.dr.dk/levnu/parforhold/bryllupsfoto-foer-og-nu-fra-stive-opstillinger-til-romantiske-iscenesaetelser</p> <p>Senmoderne religion --> Ekstramateriale Læreren Signe Rasmussen, 2021: "Religion i det senmoderne samfund del II" (5 min.): https://www.youtube.com/watch?v=qaw23xiGjVc Billeder til senmoderne religion, set i Lene Madsen m.fl.: <i>Grundbog til religion C</i>, 2. udg. Systime 2012 (s. 14) Lærerens PowerPoint: Senmoderne religion.</p> <p>Senmoderne religion --> Kildeanalyse: Linda blev buddhist "Linda blev buddhist" i magasinet <i>Alt for damerne</i> af journalist Merete Jensen, 7. maj 2013. + lærerens analyse gennemgang.</p> <p>Omfang: Ca. 10 moduler = 15 timer; Normalsider: Ca. 48,5</p>
Arbejdsformer	Diverse arbejdsformer, såsom læreroplæg, elevoplæg, elektronisk portfolio (i OneNote), gruppearbejde, flash-kort, video, IT- & AI-værktøjer samt CL

Forløb 7	Islam (religion særfagligt)
Forløbets indhold og fokus	Forløbet introducerer til klassisk islam som en monoteistisk religion opstået i 600-tallet på Den arabiske halvø under profeten Muhammed. Fokus på de obligatoriske ritualer (de fem søjler). Herefter fokus på islam i nutidens Danmark ud fra Jan Hjärpes begreber.
Faglige mål	Islam, navnlig med henblik på dens europæiske og danske fremtrædelsesformer, herunder både nutidige og klassiske tekster.
Kernestof	<p>Kernestoffet dækker følgende centrale begreber:</p> <p>Centrale begreber</p> <p>Grundlæggende islam:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Islam: Grundlægges af profeten Muhammed i 600-tallet. Deler mange tanker med jødedom og kristendom, fx tanken om en Gud (monoteisme) og profeter. • Monoteisme: • Muhammed: Islams profet (570-632), kaldes "profeternes segl", dvs. den sidste profet • Mekka: Det centrale helligsted, hvor Kabaen ligger • Kaba: Sort, firkantet og tom bygning i Mekka, viser Guds storhed, fungerer som axis mundi. • Qibla: Bederetning mod Mekka (ofte vist i en moske med en niche i væggen). • Axis mundi: Latin for "verdensakse", ofte oversat til verdenscentrum - et centralt helligsted. • Medina: Der hvor Muhammed bosatte sig, kaldes "Profetens hjemby", selvom han kom fra Mekka. Han indtog senere Mekka og indstiftede valfarten hertil. • Koran: Gud åbenbaring til Muhammed - en vejledning til menneskeheden set indefra • Hadith: Fortællinger om Muhammeds sunna (sædvane) • Sunna: Muhammeds sædvane (tradition - det han sagde og gjorde), kan læses i Hadith. • Sharia: Den islamiske lov, der bygger på Koran og Hadith samt rådslagning mellem lærde. Påbudte handlinger: Halal. Forbudte handlinger: Haram. <p>Ritualer</p> <ul style="list-style-type: none"> • De 5 søjler: Obligatoriske ritualer i islam (trobekendelsen, tidebønnen, almisse, faste/ramadan, valfart til Mekka) • Trobekendelsen: Shahada (der er kun én Gud og Muhammed er hans profet), bruges fx ved navngivning og konversion • Tidebønnen (salah): 5 gange dagligt, fra tidlig morgen til om aftenen. Vendt mod Mekka. • Almisse (zakat): At give til de fattige, kan både gives i stedet for faste eller ved højtid, fx Eid. Gives også én gang om året i moskeen, hvor 2,5% af ens over-skud gives til de fattige, fx via Muslim Aid eller Røde halvmåne. • Faste (sawm): I ramadanmåneden. Igen mad og drikke samt andre ting fra sol-opgang til solnedgang. Der er en række undtagelser, fx for børn og syge. Tids-punktet flytter sig hen over et liv, da den islamiske kalender er nogle dage kortere.

	<ul style="list-style-type: none"> • Pilgrimsrejse/valfart til Mekka (hajj): Mindst én gang i livet. Kan både ses som et årsritual, fordi det er tilbagevendende hvert år, og som et overgangsritual for den enkelte deltager, da de får tilgivet deres synder. <p>Moderne islam / Jan Hjärpes typologi</p> <p><i>To tilgange til religion:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Maksimalist: Meget religiøs, lader religion fylde hele tilværelsen. Ofte meget aktiv og udadvendt - fx følger sharialoven (den islamiske lov). • Minimalist: Lavt religiøst engagement, fx kulturmuslimer, indadvendt religion. Lader sig ikke styres af alle regler. <p><i>Hjärpe: Forsker som undersøgte muslimsk indvandring og fandt fire idealtyper, som dog kan kombineres på forskellige måder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Fundamentalister (/teokrater): Går ind for at samfundet bygger på religion og politikken styres af religion. Et teokrati: Et "Gudsstyre". Ser sharia som et fundament for samfundet. Man skal lade sig styre af alle aspekter af sharia, herunder statsret og lovgivning. • Sekularister: Går ind for at adskille religion og politik. Sekularisering: Proces, hvor religion mister magt i samfundet og bliver en privatsag. Sharia ses kun som vejledende og som et personligt anliggende (moral, etik og personlig tro). • Traditionalister: Lever som man altid har gjort, følger Koranen bogstaveligt (modsat modernister som fortolker). Man ser sharia som grundlaget for et godt, muslimsk liv, og lader sig vejledes på de fleste ting (tro, moral, ritualer, spise- og familieregler og påklædning. Evt. også statsret). • Modernister: Man tilpasser sin religion til samfundet i en eller anden grad. Man læser Koranen mere fortolkende. Sharia skal ikke styre meget, men man vejledes inden for personlig tro, moral, evt. ritualer, spise- og familieregler. <p>Eksempler fra Danmark:</p> <p>Analyse af tre grupper/personer ud fra Hjärpe. Kan ikke altid placeres 100% i en idealtipe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Hizb ut-Tabrir</i>: "Befrielsespartiet", stiftet i 1953, få medlemmer i DK. Går ind for et verdensomfattende kalifat (islamisk teokrati). Fundamentalister og traditionalister - dog fortolker de i koranen og vælger de strengeste passager (et modernitetstræk). Maksimalister. • <i>Sherin Khankan</i>: Danmarks første kvindelige imam, tidligere politiker fra Radikale venstre og formand for Kritiske muslimer. Ser sharia som spirituel vejledning. Modernist og sekularist - men dog med den holdning, at religiøs etik betyder noget politisk (hun er kritiseret for ikke at være 100% sekulær). • Tarek Ziad Hussein: Dansk forfatter og foredragsholder. Skriver vejledninger til unge muslimer om at passe ind i samfundet og italesætter fordomme og racisme. Modernist og sekularist. Dog med visse traditionelle træk: Følger de 5 søjler meget nøje i sin personlige tro.
<p>Anvendt materiale.</p>	<p>Ordnet efter siderne i elevernes OneNote.</p>

Pensum - ordnet efter siderne i elevernes OneNote under Islam.

Kernestof (OneNote --> Islam)

Nadias konversion

Olsen, Johanna U. (journalist): "Nadia fandt den sindsro i Koranen, som Biblen aldrig gav hende", TV2 Østjylland, 4/2-2024, set marts 2026: <https://www.tv2ostjylland.dk/aarhus/nadia-fandt-den-sindsro-i-koranen-som-biblen-aldrig-gav-hende>
Supplerende materiale: "Nadia blev muslim", Johanna Uggerholm Olsen, TV 2 Østjylland, januar 2024: <https://www.youtube.com/watch?v=MNmmKr-1VkQ>

Mini eller maxi

Om begreberne minimalist og maksimalist, uddrag fra:

Intro: Kitir, Deniz: "Mange måder at være religiøs på", fra *Klassisk og moderne islam*, Systemtime iBog, set marts 2026: <https://islam.systemtime.dk/?id=231>

Udtalelser: Madsen, Lene m.fl.: "Hvorfor være muslim", *Grundbog til religion C*, Systemtime iBog, set marts 2026: <https://grundbogentilreligionc.systemtime.dk/?id=156>

VIDEO: "5 skarpe om islam"

Med unilogin: <https://www.dr.dk/studie/religion/andre-dokumentarer-om-islam> (log ind og naviger til det rigtige program); tilrettelægger: Simon Ankjær Andersen, medvirkende: Professor Thomas Hoffmann, redaktør Rikke Hedman, DR Kultur 2014

KORT OM ISLAM

Madsen, Lene og Motzfeldt, Dorte Thelander m.fl.: *Grundbogen til Religion C*, Systemtime iBog, besøgt 2021:

- Fakta om islam: <https://grundbogentilreligionc.systemtime.dk/?id=157>
- Om islams tilblivelse: <https://grundbogentilreligionc.systemtime.dk/?id=158>
- Helligsteder: <https://grundbogentilreligionc.systemtime.dk/?id=221>

Islams fem søjler

Madsen, Lene m.fl.: "Obligatoriske ritualer", *Grundbogen til Religion C*, Systemtime iBog, besøgt april 2025: <https://grundbogentilreligionc.systemtime.dk/?id=219>

Kitir, Deniz: "", i *Klassisk og moderne islam*, Systemtime iBog, besøgt april 2025: <https://islam.systemtime.dk/?id=152#c590>

Hjærpes typologi

Madsen, Lene og Reimick, Sofie m.fl.: *Kultur og samfund*, Systemtime 2009, s. 43-45

Madsen, Lene og Reimick, Sofie m.fl.: *Grundbog til Religion C*, Systemtime iBog, besøgt august 2024: <https://grundbogentilreligionc.systemtime.dk/?id=161>

Forman, Jens: *Muslimernes religion*, Systemtime 2013 s. 49-55

Sørensen, Jacob Graves (red.): *samfundsfag.dk*, Forlaget Columbus 2010-2015, besøgt aug. 2023: <https://samfundsfag.dk/> (opslag på "islamisme" og "teokrati")

Hjærpe - OPGAVER

Mawdudi, Mawlana: "Regeringer er stedfortrædere for Gud", ukendt årstal, Human Rights: <http://islamica.tripod.com> (link er dødt - set i *Grundbog til religion C*)

	<p>Khankan, Sherin: "Koranen kan tilpasses enhver tid og ethvert samfund", læserbrev i Jyllands-Posten d. 5. dec. 2001.</p> <p>William Kristensen for Jyllands-Posten: #IslamErMitValg: Hizb ut-Tahrir opfordrer muslimer til ikke at stemme, 23.5.2019, besøgt 20.11.2019: https://jyllands-posten.dk/premium/indland/ECE11396282/islamermittvalg-hizb-uttahrir-opfordrer-muslimer-til-ikke-at-stemme/</p> <p>Hussein, Tarek Ziad: "Prolog", uddrag fra <i>Det sorte skæg</i>, Gyldendal 2018</p> <p>Video: Bennedbæk, Malou, TV2 Metropol, marts 23: https://www.tv2kosmopol.dk/koebenhavn/tarek-optager-naar-folk-raaber-abelyde-efter-ham-eller-siger-han-ikke-er-dansker (om Tarek Ziad Hussein)</p> <p>Dansk folkeparti - plakat</p> <p>Dansk Folkeparti, valgplakat 2009. Set på Kitir, Deniz: "Moskeer i Danmark" fra Klassisk og moderne islam, Systemtime iBog, besøgt aug. 2023: https://islam.systemtime.dk/?id=217#c894 (kun billede)</p> <p>Supplerende stof (OneNote --> Islam):</p> <p>PODCAST 1: Islams opståen (1s)</p> <p>KSP's religionspodcast: "Islams opståen og tidlige udvikling", baseret på: grundbogtilreligionc.systemtime.dk/?id=158, 8. marts 2021, lyttet april 2026: https://soundcloud.com/user-157385526/islams-opstaen-og-tidlige-udvikling</p> <p>PODCAST 2: De fem søjler (1s)</p> <p>KSP's religionspodcast: "Islams fem søjler", baseret på: grundbogtilreligionc.systemtime.dk/?id=219, april 2021, lyttet april 2026: https://soundcloud.com/user-157385526/islams-5-sojler-myter-og-ritualer</p> <p>PowerPoint (islam)</p> <p>Lærerens materiale om islam - se uddrag i OneNote. Eller komplet online her (google docs)</p> <p>Video til forløbet:</p> <p>Om Muhammed og De fem søjler, DR skole (DR Ultra) på Facebook, 3. april 2024 (set marts 2025): https://www.facebook.com/watch/?v=457136050081100</p> <p>Om Hjærpes begreber (youtube): https://www.youtube.com/watch?v=AK1oxJGR7lc</p>
Arbejdsformer	Diverse arbejdsformer, såsom læreroplæg, elevoplæg, elektronisk portfolio (i OneNote), gruppearbejde, flash-kort, video, IT- & AI-værktøjer samt CL. Hertil synopsis-træning.

Forløb 8	Velfærdsstaten (fællesfagligt forløb)
Forløbets indhold og fokus	<p>Forløbet var et fællesfagligt forløb, hvor de tre fag spiller sammen for at arbejde med velfærdsstaten. Religiøse, historiske og politiske baggrund og nutidige udfordringer.</p> <p><u>Historie:</u></p> <p><u>Samfundsfag:</u></p> <p><u>Religion:</u> Forløbet introducerer til grundlæggende kristendom fra et historisk perspektiv, hvor den opstår som en jødisk sekt omkring Jesus' følgere efter hans død. Kristendommen ses som et samlet udsagn om en løsning på et problem, idet problemmyten er syndefaldet og løsningsmyten er Jesus' død og opstandelse. Den kristne etik, næstekærligheden, spores fra Jesus' Bjergprædiken, igennem Luthers reformation i 1500-tallet, og frem til nutidens universelle velfærdssamfund.</p> <p>Forløbet var fællesfagligt, og todelt i religion. Første del før sommerferien handlede om kristendommens grundlæggelse og Jesus som den kristne frelser, der tager et opgør med den jødiske moselov og hvis tilhængere skaber kristendommen som en universel frelsesreligion. Anden del efter sommerferien (om velfærd).</p>
Faglige mål	<p><u>Historie:</u></p> <p><u>Samfundsfag:</u></p> <p><u>Religion:</u> Kristendom, navnlig med henblik på dens europæiske og danske fremtrædelsesformer, herunder både nutidige og klassiske tekster. Ethiske, herunder religionsetiske, problemstillinger.</p>
Kernestof	<p><u>Historie:</u></p> <p><u>Samfundsfag:</u></p> <p><u>Religion:</u> Kristne tekster fra den formative periode (GT/NT), samt historiske tekster og moderne tekster, der belyser den religiøse og etiske komponent i velfærdsstaten. Følgende begreber er dækket i kernestoffet:</p>

	<p>Grundlæggende kristendom:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jesus: En jøde, der af sine disciple (tilhængere) blev set som messias (frelseren). • Kristendom: En religion, der voksede ud af jødedommens messiasforventning, grundlagt efter Jesus' død af hans tilhængere • GT: Det gamle testamente, jødernes del af biblen, med den jødiske lov (moseloven). • NT: Det nye testamente, den kristne del af biblen, med evangelierne om Jesus og Paulus' breve. • Evangelier: Fortællingerne i NT om Jesus (Markus, Lukas, Mattæus og Johannes), skrevet ca. mellem 40-90 år efter Jesu død. • Arvesynd: Mennesket er født med en skyld over for Gud pga. Adam og Eva, der bød reglen i Paradis (syndefaldet). • Problemmymten: Det faglige udtryk for syndefaldet. Problemmytens konsekvens: At der kom <i>synd</i> og <i>død</i> ind i verden • Løsningsmyten: At Jesus "løser" problemet med syndefaldet (synd og død). • Løsningsmytens konsekvens: Jesus fjerner <i>arvesynden</i> fra mennesket med sin offerdød (tager deres skyld/mennesket får Guds tilgivelse), og Gud løser <i>dødens problem</i> ved Jesus genopstandelse (nu: genopstandelse til det evige liv). • Kristendommens plot: Hvis kristendommen var en historie, er Jesus helten, der frelser mennesket fra arvesynden. • Den gamle pagt: At jøderne overholder moseloven, en så kaldt "handlelov". • Den ny pagt: At de, som tror på Guds tilgivelse af deres synder og Jesu genopstandelse, dermed får del i det evige liv (frelsen). For de kristne er moseloven trådt ud af kraft og der gælder i stedet en "tanelov" (en etik). • Handlelov (det ydre tæller) - eksempel: Moseloven (jødedom) • Tanelov (det indre tæller) - eksempel: Næstekærlighed (kristendom) • Treenigheden: Gud Faderen (skaber), Gud Sønnen (Jesus), Gud Helligånden (Helligånden), kommer bl.a. til udtryk i Den apostolske trosbekendelse. • Den apostolske trosbekendelse: Tekst fra 200-tallet, hvor de tidlige kristne i kort form beskriver, hvad de er blevet enige om, at kristendommen er. • Tro og frelse: Mennesket frelses til det evige liv ved blot at <i>tro</i> på at Jesus har frelst mennesket.
<p>Anvendt materiale.</p>	<p>Historie: (forløbet er ikke afsluttet)</p> <p>Lars Andersen, <i>Historieportalen –fra Romerriget til vor tid</i>, ibog, systime https://historieportalen.systime.dk/?id=1732 -Velfærdsstatens rødder (p1733) -Efterkrigstidens sociale velfærdsstat (p1735)</p> <p>Iversen, Kristian og Pedersen, Ulla Nedergaard, <i>Danmarkshistorie mellem erindring og glemsel</i>, Columbus ibog https://danmarkshistorie.ibog.forlagetcolumbus.dk/?id=1 -Overblik: 1800-tallets slutning - ideologisk opbrudstid (p151) -1891 - en minimumsydelse til værdigt trængende (p297) -1892 - forsikring til de værdigt trængende (p296) -Den lille og den store socialreform (p295) -Kanslergadeforliget (p294)</p>

-Socialreformens indhold (p293)
-Den sociale ingeniørkunst (p292)

Supplerende materiale

Dokumentar: Der skal ydes før der kan nydes (1849-1880)

<https://www.dr.dk/drtv/episode/ludere-lommetytte-og-lirekassemaend-der-skal-ydes-foer-der-kan-nydes-1849-1880-71472>

Dokumentar: Historien om Danmark, Episode 9: Det svære demokrati. min. 38-46,
www.dr.dk/drtv

Samfundsfag:

Religion:

Anvendt materiale i religionsdelen: Pensum - ordnet efter siderne i elevernes One-Note under Islam. **OBS: Kun første del af forløbet.**

Kernestof:

Vi skal ha kristendom

Genskabt foto af Jesus, som han kunne se ud (bl.a. set på

<https://www.bbc.com/news/magazine-35120965> 2025)

Depeche Mode: "Your Own Personal Jesus" (1989):

<https://www.youtube.com/watch?v=u1xrNaTO1bI>

Tobias Rahim: "Jesus", tekst og musikvideo, 2020 set på youtube 2025:

<https://www.youtube.com/watch?v=hIhM057IMQs>

Sofies blev kristen, TV2 Echo, 26. jan. 2026: <https://www.facebook.com/reel/775412665591012>

5 skarpe om Jesus

DR: "5 skarpe om Jesus", tilrettelægger: Simon Ankjær Andersen, DR K 2014, besøgt på: <https://www.dr.dk/studie/religion/5-skarpe> (log ind med uni-login og navigér til den rigtige udsendelse)

Den kristne tro

Uddrag fra Marie-Louise Ebert Lauritsen m.fl.: "Hvad tror de kristne på" i KS-bogen s. 196-198, forlaget Columbus 2018

Kildelæsning af: *Den apostolske Trosbekendelse*

Kristne Grundmyter

Uddrag fra Marie-Louise Ebert Lauritsen m.fl.: "Det mytisk-narrative grundlag for kristendommen" i KS-bogen s. 199-202, forlaget Columbus 2018.

Video til kristendommen: https://www.youtube.com/watch?v=Ii_tst8FglE - Kilde: Religionsnorden, youtube.com: "Kristendom basis1", 9. jun. 2017

	<p>Myterne i Bibelen Kildelæsning af: Uddrag af 1. mosebog kap. 1,1 - 3,24 (oprindelsesmyten og problemmyten/syndefaldet) Uddrag af Paulus 1. brev til Korinterne, kap. 1,1-1,24 (løsningsmyten - Jesus død og opstandelse som en frelseshandling)</p> <p>Kort fortalt Mikkel Pedersen, Tønder Gymnasium & HF, 2024: "Kristendommen kort fortalt" (kan også ses på google docs her). IKKE LAGT UD ENDNU (læs efter sommer eller til sidst)</p> <p>Kristendommens plot Lærerens PowerPoint (kan ses på google docs her)</p>
Arbejdsformer	Diverse arbejdsformer, såsom læreroplæg, elevoplæg, elektronisk portfolio (i OneNote), gruppearbejde, flash-kort, video, IT- & AI-værktøjer samt CL. Hertil synopsis-træning.

Forløb 9	Områdestudie USA (fællesfagligt forløb)
Forløbets indhold og fokus	<p>Forløbet er et fællesfagligt forløb, hvor de tre fag spiller sammen for at arbejde med USA som kulturel og politisk stormagt. Religiøse, historiske og politiske baggrund for USA's tilblives samt nutidig splittelse af-dækkes.</p> <p><u>Historie:</u></p> <p><u>Samfundsfag:</u></p> <p><u>Religion:</u></p>
Faglige mål	<p><u>Historie:</u></p> <p><u>Samfundsfag:</u></p> <p><u>Religion:</u></p>
Kernestof	<p><u>Historie:</u></p> <p><u>Samfundsfag:</u></p> <p><u>Religion:</u></p>
Anvendt materiale.	<p><u>Historie:</u></p> <p><u>Samfundsfag:</u></p> <p><u>Religion:</u></p>
Arbejdsformer	Diverse arbejdsformer, såsom læreroplæg, elevoplæg, elektronisk portfolio (i OneNote), gruppearbejde, flash-kort, video, IT- & AI-værktøjer samt CL. Her-til synopsis-træning.

